

בדינו של בגד חשוב הפחות מג' אצבעות. יש אומרים שלרמב"ם בגד קטן מג' אצבעות אסור לכתחילה, אבל אינו פוסל (רדב"ז), ויש אומרים שלדעתו הדבר מותר לכתחילה (חזון יחזקאל).

באשר לאפשרות לאחוז במזרק על ידי דבר אחר, כאשר יש בכך משום נוי וכבוד העבודה, ראה בשערי היכל למסכת יומא, מערכה קלד.

מערכה לג. חציצה בבגדי כהונה (יט,א)

שבתורה לא נאמרה הלכה זו (מרומי שדה כאן; גאון יעקב ערובין קג,ב). ב. מכיוון שדין החציצה נאמר בפסוק על לבישת המכנסיים, המכסות את מיעוט הגוף, ממילא משמע שאפילו מיעוט חוצץ (אור שמח הל' איסורי ביאה ד,ח). ג. הפסוק "על בשרו" משמעו, שבגדי הכהונה יהיו צמודים לבשרו, ולכן דיני החציצה בהם חמורים יותר (תהלה לדוד או"ח סי' כז²; אגרות משה יו"ד ב סי' פו). ד. ככלל, בקדשים החמירה התורה בדיני חציצה יותר מאשר בחולין (פני יהושע פסחים נז,א)³.

יש שנראה מדבריהם שלא חילקו בין חציצה של טבילה לחציצה של קדשים, ולדעתם, האמור בבגדי כהונה שנימא חוצצת הוא דווקא כשהכהן מקפיד על כך⁴. נראה, לפי דרכם, שחציצה מועטת אסורה רק מדרבנן⁵, וממילא מסתבר שאינה פוסלת את העבודה, אך ברמב"ם (הל' כלי המקדש יו, מפורש שלא כך.

כשיש חציצה, האם הכהן נחשב כמחוסר בגדים?

בברייתא (יח,א) נאמר: "היתה לו רטיה על מכת בשרו תחת בגדו... עבודתו פסולה", אך לא נתפרש בברייתא האם דינו כמחוסר בגדים ממש, וחייב מיתה בידי שמים. כמה אחרונים סוברים שאכן דינו כמחוסר בגדים⁶, ודייקו כך מהרמב"ם, שבסוף הל' ביאת המקדש (ט,טו) מנה את פסולי העבודה, ובהם מחוסר בגדים, ולא הזכיר את מי שהיתה חציצה בבגדו, ומשמע שהוא כלול במחוסר בגדים.

לעומת זאת, בקרן אורה (כאן) סובר שחציצה אינה כחסרון בגדים, שהרי נלמדה מפסוק אחר, "ילבש על בשרו".

איסור החציצה מוזכר בקבלה ובהולכה, והרמב"ם כתב זאת לגבי כל עבודות המקדש. בפירוש המשנה החמיר הרמב"ם אף בשחיטה, על כל פנים לכתחילה, ותוס' מתיירים חציצה בשחיטה. דין ההקטרה שנוי במחלוקת אחרונים.

שיטת רש"י שאפילו חוט אחד או גמי חוצץ, וכן פסק המאירי, וכך סוברים רוב מפרשי הרמב"ם בשיטתו. הראב"ד סובר שרק בגד בשיעור ג' אצבעות חוצץ, ושנחלקו אמוראים

נאמר בתורה: "ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו" (ויקרא ו,ג). מכאן למדו חכמים, שבגדי הכהונה יהיו מונחים על גוף הכהן ללא דבר כלשהו החוצץ בין גופו לבגד (גמ' יט,א; ספרא צו פרק ב,ג)¹. יש לברר את דיני חציצה זו: מה שיעורה, ומה דין העובר והעבודה? כמו כן, הגמרא מעלה שורה של ספקות לגבי דברים העלולים לחצוץ, ויש לברר את הספקות הללו ודרך ההכרעה בהם.

שיעור החציצה

רבא קובע: "במקום בגדים – אפילו נימא אחת חוצצת", ולא מופיעה בסוגיה דעה החולקת בעניין זה. כך גם פוסק הרמב"ם (הל' כלי המקדש יו,א): "נאמר בבגדי כהונה 'על בשרו ולבשם', מלמד שלא יהיה דבר חוצץ בין בשרו לבגדים, אפילו נימא אחת".

בהלכות טבילה במקווה, שעליה נאמר לימוד דומה: "ורחץ את כל בשרו במים – שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים" (ערובין ד,ב), מצאנו (בגמ' שם) הגדרה מקילה יותר לחציצה: חציצה פוסלת מן התורה (מהלכה למשה מסיני) רק כשמתקיימים שני תנאים: א. החציצה מכסה את רוב גוף האדם. ב. האדם מקפיד עליה, ומעוניין בהסרתה. בהתקיים אחד התנאים בלבד, הרי זו חציצה מדרבנן. מדוע, אם כן, חציצה בין הגוף לבין בגדי הכהונה פוסלת בנימא אחת בלבד?

כמה תשובות נאמרו על כך במפרשים: א. מן הלימוד משתמע, שחציצה פוסלת בכל שהוא. בטבילה במקווה נאמרה הלכה מיוחדת מסיני, שבאה להקל ולהסתפק בתנאים האמורים, ואילו בבגדי כהונה ובשאר דיני חציצה

6. מנחת חינוך מצוה צט; אבן האזל הל' כלי המקדש יט; חסדי דוד מנחות א,ו. בחס"ד הוכיח זאת מן התוספתא שם, האומרת: "מחוסר בגדים: ...שימש כהן גדול בארבעה... היו מרושלים... או שנתן רטיה על גבי בשרו תחת בגדיו ועבד עבודתו פסולה", ומשמע שכל זה הוא פירוש ל"מחוסר בגדים" שברישא. אך יש להעיר, שלא נאמר בתוספתא "מחוסר בגדים כיצד", ואפשר שהמילים "מחוסר בגדים" הם ציטוט מן המשנה במנחות א,ב, כפתיח לתוספתא, כדברי ר"ת הידועים (המובאים בשבלי הלקט, סי' כח): "דרך התוספתא באלף מקומות ליקח קצת מן המשנה לזכרון דברים". לפי זה, הברייתא לא באה לפרש מהו "מחוסר בגדים", אלא רק להוסיף דברים בעניין זה.

1. בדברי חז"ל והראשונים יש גרסאות שונות בשאלה, האם הלימוד הוא מפרשת צו: "ומכנסי בד ילבש על בשרו", או מפרשת אחרי מות: "ומכנסי בד יהיו על בשרו". לסיכום המקורות בעניין ראה תורה שלמה צו אותיות לו, מ.
2. במגן אברהם (סי' כז סק"א) למד הלכות חציצה בתפילין מהסוגיה כאן, ובתהלה לדוד פקפק בכך, על פי סברה זו.
3. מצאנו דיני חציצה רבים בקדשים: בין הכהן לבגדים, בינו לבין הרצפה, ובינו לבין העבודה, ועוד (ראה פירוט באנצ"ת ערך חציצה אות יד).
4. קרן אורה כאן; כפות תמרים סוכה לז,א.
5. וכך מבואר בהגהת ר' שלמה הכהן מוילנא למחצית השקל יו"ד סי' קצח סק"א.

ד. **בית השחי** – רש"י מפרש, שהספק הוא כיצד להכין את הבגד ולהתאימו לגוף הכהן: האם יש להקפיד שהבגד יהיה צמוד לבשר, או שניתן לעשותו מרווח. צדדי הספק המבוארים בגמ' זהים לאלה של הספק הראשון, ברוח שבין בגדו לבשרו¹².

הרמב"ם (הל' כלי המקדש יז), בהביאו את הספקות הללו, אינו מזכיר ספק זה. הר"י קורקוס מבאר, שהרמב"ם כולל זאת בדבריו על הספק הראשון: "וצריך להזהר... שלא תכנס הרוח בשעת העבודה בין בשרו לבגדו עד שיתרחק הבגד מעליו", אך הכס"מ סובר, שבגרסת הרמב"ם בגמ' ספק זה היה חסר. נראה שטעמו, שדברי הרמב"ם "שלא תכנס הרוח... עד שיתרחק הבגד" מתארים מקרה מיוחד, וראוי היה לכתוב גם את הדין המעשי והתמידי, שהבגד יהיה צמוד לבגדו בבית השחי.

בגמ' בנדה (יג,ב) מבואר, שמכנסי הכהנים היו רחבים במקום הערווה, כדי למנוע הרהור. מסתבר, שמכיוון שאסור ללבוש מכנסיים הצמודים לגוף (עיין בגמ' שם), הרי לבישת מכנסיים רחבים הינה דרך לבישה, ואין בה חשש חציצה¹³.

ה. **הכניס ידו לחיקו** – האם ידו, שהיא חלק מגופו, חוצצת. בדרך כלל מין במינו אינו חוצץ (סוכה לז,ב), ושם הם דברי רבא עצמו), אך גדר החציצה כאן חמור יותר, משום שנצרכת נגיעה ממש בבשרו, כאמור¹⁴.

לשון הרמב"ם (שם, עיין במהדו' פרנקל): "ולא יכניס ידו תחת חלוקי לחור", וכך הגרסה בגמ' בכמה כתי"י (עיין דק"ס). לגרסה שלפנינו בגמ', הכוונה להכנסת ידו דרך פתח הצוואר, ואילו לגרסת הרמב"ם, נראה שהכוונה להכנסת היד תחת שולי הכתונת. יש בכך חידוש, שכן ברור שבשולי הכתונת הבגד אינו צריך להיות צמוד לגוף כל הזמן, שהרי אי אפשר ללכת כך, ובכל זאת אסור שיהיה שם דבר החוצץ. ו. **נימא מדולדלת** – הכוונה לחוט שניתק ברובו מן הבגד, ועדיין מחובר קלושות (רש"י)¹⁵.

ז. **יצא שערו בבגדו** – הגמ' מבארת שהספק הוא האם שערו כגופו, ונחלקו הראשונים בביאור המקרה וצדדי

נראה שלדעתו גדר הדין שונה, שזהו פסול בעבודה, אך הכהן נחשב לבוש⁷.

הספקות בגמרא

הגמרא דנה בכמה מקרים מסופקים בלבישת הבגדים, האם יש בהם משום חציצה (ששת הראשונים – ספקותיו של רבא, והשביעי – של מר בר רב אשי):

א. **רוח הרחיקה את בגדו מבשרו**: מצד אחד, כעת הבגד אינו צמוד לבשרו, והאוויר חוצץ ביניהם⁸; ומאידך, כך דרך בני אדם בלבישתם⁹.

אוויר בין הבגד לגוף הכהן בשעת הקמיצה. רבא מסופק האם רוח הנכנסת בין בגדו לבשרו פוסלת את העבודה, או שמא כך היא דרך הלבשה.

ב. **כינה** – מתה ודאי חוצצת, אך בחיה הדבר ספק, האם נחשבת כחלק מגופו, מכיוון שכך דרך גידולה¹⁰; או שמא חוצצת, משום שמקפיד עליה.

ג. **אבק עפר** – עפר ודאי חוצץ, והספק רק באבק. רש"י מבאר: "דק [מאד. שטמ"ק] ואינו מרגיש בו". משתמע שלא זו בלבד שאינו מקפיד עליו, אלא אף אינו מרגיש בו כלל¹¹.

7. לשאלה זו יש השלכות נוספות, מלבד חיוב המיתה: האם מותר להכנס להיכל כשיש חציצה בין בשרו לבגד, לצורך מצוה שאינה 'עבודה', כגון הדלקת הנרות? האם הציץ מרצה כשיש חציצה בין בשר הכהן הגדול לבין אחד מבגדיו? (לדעה שהציץ מרצה רק בהיות כל בגדיו עליו, עיין שערי היכל, יומא, מערכה קעא הערה 15).

8. לעניין חציצה בין הכהן לרצפת העזרה, נראה בגמ' להלן (כז,א): "נתלה וקבל מהו" שאוויר אינו חוצץ, וראה מערכה סה הערה 2.

9. לשון הגמרא: "או דילמא דרך לבישה בכך". ניתן להבין שהגמ' מסתפקת האם דרך לבישה בכך, אך נראה יותר (וכך נקטו כמה מחברים) שברור לגמ' שזוהי דרך לבישה (וכך לשון הגמ' גם לגבי הרווח בבית השחי, ראה להלן), והספק הוא האם שיקול זה מתיר את הדבר, כלומר, האם נפרש שכוונת התורה היא שיש ללבוש את הבגדים כמקובל.

10. לשון הגמ': "כיוון דאתא ואזלא רבייתא היא", ונראה שיש כאן שתי סברות המצטרפות זו לזו: הכינה אינה במקום קבוע, ולכן אינה חוצצת, וכן, העובדה שכך דרך גידולה מחשיבה אותה כחלק מהגוף. בדומה לזה מצאנו ביבמות (עח,ב), שטבילת האם עולה גם לעובר כי "היינו רביתיה", אך שם פירש רש"י, שהאם אינה מקפידה עליו, ואילו כאן כתב: "הרי היא כבשרו", כי מבואר בגמ' שהאדם אכן מקפיד על כך, ובכל זאת יש צד להכשיר.

11. לעניין חציצה בין הכהן לרצפה, מן הסתם אבק דק אינו חוצץ, ומכאן שבבגדי כהונה הדין חמור יותר, משום "על בשרו" (אגרות משה הנ"ל).

12. יש שפירשו שספק זה הוא בדרך "אם תמצא לומר" ביחס לספק על רוח שנכנסה בבגדו, ויש מקום לדון, האם חציצה זו, התמידית יותר, פשוטה יותר לחומרא או לקולא (עיין רש"י ואוצר חיים). מכל מקום, מכיוון שהגמ' לא אומרת זאת במפורש, נחלקו הפוסקים האם בכהאי גוונא הספק הראשון נפשט (עיין ב"וב"ח באה"ע סי' קכב).

13. במקור ברוך (ח"א סי' ט) כתב סברה זו בשם חכם אחד, ודחאה, שהרי נימא אחת על בשרו אף היא דרך לבישה ובכל זאת פוסלת בבגדי כהונה; ויש לחלק, שבנימא אחת דרך בני אדם ללבוש למרות הנימא אבל אינם מעוניינים בה, מה שאין כן בנדון דידן.

14. כיוצא בזה כתב הרמב"ן (בכורות כב,א) לעניין פטר רחם, שהדבר תלוי בניגעת הוולד ברחם, ולכן רבא עצמו (בחולין ע,א) מסופק האם מין במינו חוצץ בו (אבני נזר, י"ד רסו, טו).

15. יש להעיר, שבהלכות חציצה בטבילה מצינו, שאבר ובשר המדולדלים נחשבים כמנותקים וחוצצים (תוספתא מקוואות ו,ה), ושמה יש לחלק, שדרכו של הבגד בכך, ולכן יש מקום שנימא לא תחצוץ.

בספק ולהצריך קרבן אחר, משום שעל הצד שהעבודה כשרה – הרי בעל הקרבן יצא ידי חובתו, וקרבתו החדש הוא חולין בעזרה. אמנם יש קרבנות שניתן להביאם על תנאי (שאם אינו חייב – יהא נדבה), אבל בחטאת ואשם אי אפשר להתנות, וכן בקרבנות ציבור²⁰, ואין לחלק בין קרבן לקרבן²¹. מדבריהם נראה שספקות אלו נחשבים לדין כספק גמור, ללא הכרעה, ומסתבר שלפי זה לא ניתן לאכלו ולהקטירו, מחשש שהוא פסול. פירוש זה ברמב"ם קשה, שכן לא כתב שהקרבן אינו נאכל כדרך שפירש במקומות אחרים (כגון בהל' פסולי המוקדשין יא, כג). עוד קשה, שמן הרמב"ם משתמע שגם מחוסר כפרה אינו צריך להביא קרבן חדש, וכיצד הוא מותר בקדשים מספק? (קין אורה)

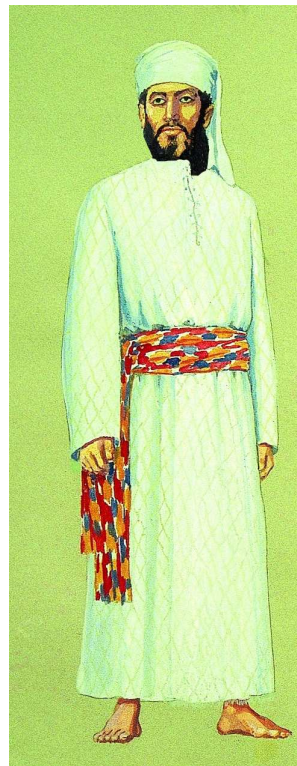
במקדש דוד (סי' לו, א) מסביר את הכרעת הרמב"ם בספקות בדרך אחרת: חיובו של אדם בקרבן הוא גם חיוב ממוני המוטל עליו, וכשם שבממון המוציא מחברו עליו הראיה, ובמקרה של ספק – הממון נשאר ברשות המוחזק, כך גם בחיוב קרבן (לדעתו, כך הדין גם במחוסר כיפורים, כשיש ספק בדין, ורק בספק במציאות התחדש דין חטאת העוף הבאה על הספק).

באור שמח (הל' פסולי המוקדשין א, יח) כתב הסבר נוסף להכרעת הרמב"ם לקולא בדיעבד, שהרמב"ם הולך לשיטתו הידועה, שמן התורה – ספקא דאורייתא מוכרע לקולא, כשאין חזקה נגדית, ורק מדרבנן החמירו בספיקות דאורייתא. לדעתו, בקדשים, במקרה שכבר עשה מעשה מסופק, לא החמירו חכמים, והשאירו על מקומו את דין התורה שספקא דאורייתא לקולא.

בערוך השולחן (סי' לב, יב) כתב הסבר מיוחד להכרעה לקולא בסוגיה כאן: מכיוון ש"לא ניתנה תורה למלאכי השרת", וקשה מאד להזהר שלא ימצא אבק וכיו"ב, אין זה ספק ממש (ולכן לא נאמר בגמרא "תיקו"), אלא חשש בלבד, ויש להחמיר בו לכתחילה.

חציצה בין בגד לבגד

בירושלמי בערובין (פ"י הי"ג) נאמר: "דאמר ר' חנינא: בלבד שלא יחוץ בינו לבין בגד, ולא בין בגד לבגד". כלומר, שחציצה בין בגד לבגד, כגון בין המכנסיים לכתונת, או בין הכתונת לאבנט, או בין בגדי הכהן הגדול, אף היא פוסלת. כאמור, כך גם פירש ריב"א את הסוגיה כאן על שיער שיצא בבגדו. לא נתפרש המקור בתורה לדין זה, ובאבן האזל (הל'

כהן ששיער זקנו נכנס בין גופו לבין הכתונת. לדעת רש"י, זהו "יצא שער בבגדו", עליו מסופקת הגמרא האם השיער נחשב כחלק מהגוף, ואינו חוצץ.

הספק: רש"י מפרש, ששיער ראשו¹⁶ נכנס בין הכתונת לגופו, ופירש את הבעיה בדרך 'אם תמצא לומר' ביחס לספק בהכניס ידו לחיקו, כלומר, שאף אם תפשוט שידו אינה חוצצת, משום שהיא חלק מגופו, שמא השיער אינו כגופו, וחוצץ¹⁷. גם לפי פירושו, ברור ששיער הגדל במקומו אינו חוצץ¹⁸. בשטמ"ק (אות יז) פירש בשם ריב"א, שמדובר בשיער בית השחי או הערווה שיצא בין נקבי הבגד, והספק האם הוא חוצץ בין הבגדים (בין הכתונת לאבנט, או בין המכנסיים לכתונת, וראה להלן), וכך מובנת יותר הלשון "יצא שער בבגדו" (וכיוצא בזה בברכות כג, א).

הרמב"ם (שם) כותב: "ולא יצא שער מן הבגד", ונראה שפירש כעין פירוש ריב"א, אלא שהבעיה איננה במקרה של

חציצה בין הבגדים, אלא במקרה שהשיער אינו מכוסה בבגד. לפי זה, "שער כגופו דמי" הוא הצד להחמיר, שאף השיער צריך להיות מכוסה על ידי הבגד, ולא כפירוש רש"י שזהו הצד להקל (זבח תודה).

הכרעת הרמב"ם בספקות אלו

הגמרא איננה פושטת את הספקות, אולם הרמב"ם (שם) פוסק: "וצריך להזהר בשעה שלובש שלא יהיה אבק... ולא כינה... ושלא תכנס הרוח... ולא יכניס ידו תחת חלוקו... ולא יצא שער מן הבגד, ולא יהיה בבגד נימא מדולדלת, ואם היה שם אחד מכל אלו – עבודתו כשירה". כך דרכו של הרמב"ם בכל ענייני העבודה, שספקות שנתרו בתיקו – כשרים בדיעבד¹⁹. הדבר טעון הסבר, מדוע מספק אנו מכריעים בדיעבד לקולא? והרי "ספקא דאורייתא – לחומרא" (ר"י קורקוס; כס"מ)!

הר"י קורקוס והכס"מ מסבירים, שאי אפשר להחמיר

שהראב"ד חולק ומכריע בספקות אלו לחומרא, ראה מערכה נה הערה 16.

20. כך כותבים המהר"י קורקוס והכס"מ, אך דבריהם אינם ברורים, שכן עולת ציבור באות גם בנדבה לקיץ המזבח, ממותר תרומת הלשכה (הל' שקלים ד, ט), ונמצא שאפשר להביא מתרומת הלשכה עולת ציבור ולהתנות שאם אינה חובה תהא נדבה. ושמה כוונתם למוספי שבת ויו"ט, שאי אפשר להביא בהם נדבה.

21. סברה זו צריכה ביאור, למה באמת לא נחלק בין קרבן לקרבן ונאמר שמחמת הספק צריך להביא מחדש כל קרבן שניתן להביאו מספק על תנאי? וכן מוכח בגמ' בכמה מקומות (פסחים פח, ב; מנחות פ, ב), שכשיש ספק לגבי חיובו של אדם בקרבן - עליו לצאת ידי ספקו, אלא אם כן יש בכך חשש איסור (חז"א מנחות לא, א).

16. אין הכוונה שנתלשה שיערה מראשו ונפלה בין גופו לכתונת, שהרי ודאי דינה כנימא החוצצת, אלא מדובר בשער המחובר לו. אמנם כהן ששיער ראשו ארוך הרי זה פרוע ראש, אך מדובר בשיער זקנו (יכהן פאר; וכתב שמותו גם לגדל פאות, עיין לעיל מערכה כד הערה 5). ועוד, שגם אם מדובר בפרוע ראש - יש אומרים שפרוע ראש אינו מחלל עבודתו (עיין מערכה כד הערה 7) ולדעתם יש נפקא מינה בספק זה האם עבודתו פסולה (חק נתן).

17. ראה לעיל הערה 12, באשר לפסק ההלכה הנובע מפירושו.

18. נזירות שמשון, או"ח סי' כז, ולמד זאת מהמצנפת, שהשיער אינו חוצץ בה.

19. עיין הל' פסוה"מ"ק ב, כו ובמצוין שם ב'מקורות וציונים' במהד' פרנקל. יתכן

אין איסור חציצה בין הבגדים (פמ"ג או"ח סי' כז באשל אברהם סק"ו). טעמו, משום שהמקור לדין חציצה הוא "על בשרו", הצמוד לגופו דווקא (בית הלוי ח"א סי' ג,ג)²². באבן האזל (שם) ביאר, שהבבלי חלוק על הירושלמי בעניין זה, וראיה לכך מהעלאת הספק על רוח שנכנסה בבגדו, והרי המעיל, הפתוח בחלקו (הל' כלי המקדש ט,ג), בוודאי נפתח ברוח, ואם כן משתמע שאין בו דין "על בשרו" אלא רק בבגדים הצמודים לגוף. יש להוסיף, שמהספק על המכניס ידו לחיקו משמע, כאמור, שמין במינו חוצץ בבגדי כהונה, ואם כן משתמע שבבגדי הכהן העליונים לא נאמר "על בשרו", שאם לא כן הרי גם הבגדים הפנימיים יחצצו.

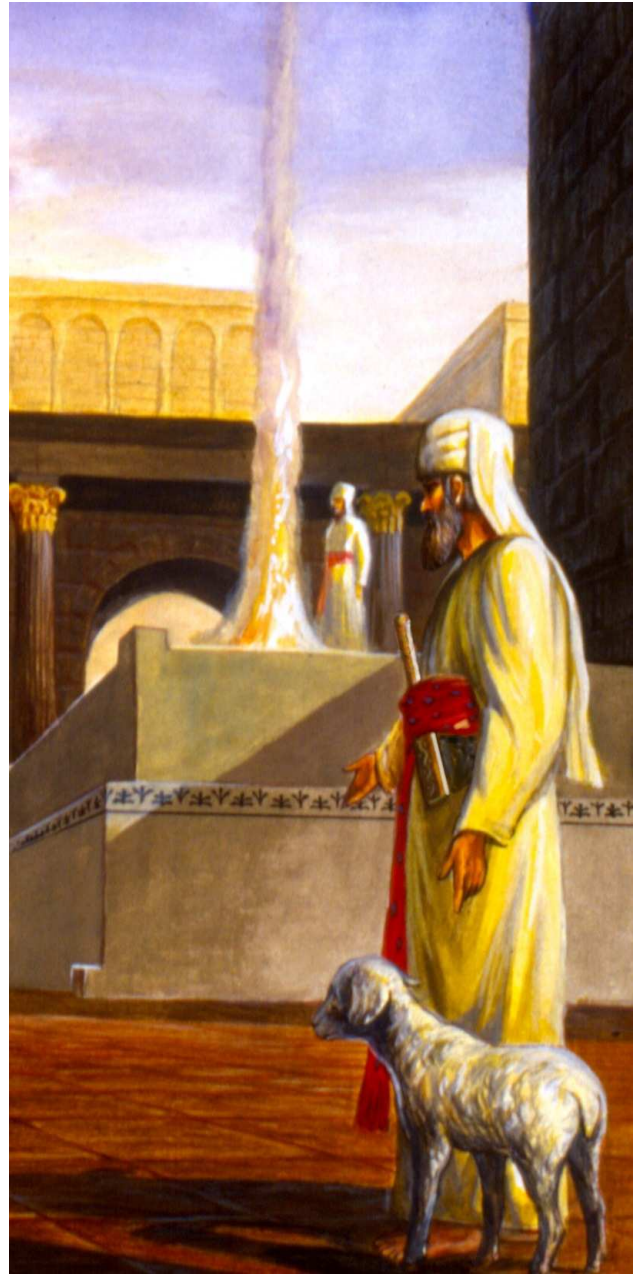
סיכום

אסור שתהיה חציצה בין גוף הכהן לבגדי הכהונה, ואפילו נימא אחת. נחלקו האחרונים בשאלה למה שונה דין חציצה כאן מחציצה בטבילה שנאסרה (מדרבנן) רק במיעוט המקפיד: יש אומרים, שבטבילה התחדש דין מיוחד לקולא, השונה מכלל החציצות בתורה (נצי"ב; גאון יעקב). יש אומרים, שבקדשים התחדש דין מיוחד לחומרא בכל ענייני חציצה שבמקדש (פני יהושע). ויש אומרים, שהתורה הקפידה בבגדי כהונה יותר משאר הדברים, שהבגד יהיה "על בשרו" ממש (אגרות משה). אך יש אומרים שהגמ' כאן מדברת דווקא במקרה שהכהן מקפיד על חציצה זו (קרן אורה; כפות תמרים).

החציצה בין בשרו לבגדו אסורה מדין מחוסר בגדים, שבגד עם חציצה – כאילו אינו לבוש בו, והעובד כך חייב מיתה (מנחת חינוך; אבן האזל; חסדי דוד). יש חולקים וסוברים שזהו פסול מיוחד בעבודה ואינו חייב מיתה (קרן אורה).

הגמרא מסופקת לגבי שבעה מיני חציצה בין גופו לבגד: רוח, כינה, אבק, רווח בבית השחי (הרמב"ם השמיטו), ידו, נימא מדולדלת, ושער היוצא בבגד. הרמב"ם פוסק בספק אלו שיש להקפיד לכתחילה להמנע מהם אבל בדיעבד עבודתו כשירה, כדרכו בספקות בקדשים. יש שהסבירו שהכריע מספק שהקרנן כשר בדיעבד מחשש להבאת חולין לעזרה (ר"י קורקוס; כס"מ), ויש שהסבירו שבכלל הספקות בקדשים זוהי הכרעה בתורת ודאי, מטעמים שונים (מקדש דוד, אור שמח). הסבר מיוחד לקולא בספקות אלו: לא ניתנה תורה למלאכי השרת (ערוך השולחן).

בירושלמי הוזכר איסור חציצה גם בין בגד לבגד, ומן הרמב"ם משתמע שלהלכה אין לחוש לכך (אבן האזל).

חציצה בין בגד לבגד. סכין השחיטה תחוב בין אבנטו של הכהן לבין כותנתו. לדעת הירושלמי חציצה זו פוסלת, ומן הרמב"ם משתמע שאינו סובר כך.

כלי המקדש י,ט) כתב, שאף זה נלמד מ"על בשרו", שכל בגדי הכהן צריכים להיות צמודים לבשרו, אפילו בגדיו העליונים, והבגדים הפנימיים אינם חוצצים, משום שמין במינו אינו חוצץ, מה שאין כן דברים אחרים.

הרמב"ם (הל' כלי המקדש י,ו-ז) מזכיר כמה פעמים איסור חציצה "בין בשרו לבגדו" ותו לא, ומשמע שלדעתו

עליו את החשן" (ועיין גם שמות כח,כח). ומדיוק לשון "על" משמע שלא תהיה חציצה בין הבגדים הללו.

22. אך יש להעיר, שמצאנו בפסוקים שהאפוד צריך להיות על המעיל, ככתוב: "ויתן עליו את הכתנת... וילבש אותו את המעיל ויתן עליו את האפוד" (ויקרא ח,ז). כמו כן החושן צריך להיות על האפוד, ככתוב בפסוק הבא (ח): "וישם